

برنامه محرمانه برای لبنان / هماهنگ کننده اسرائیل و عربستان کیست؟

نیویورک تایمز خبر داد عربستان به دنبال فراهم سازی ورود اسرائیل به جنگ علیه حزب الله است. از نگاه این روزنامه آمریکایی ممکن است اسرائیل وارد صفحه شطرنج عربستان شود؛ به این معنا که اسرائیل وارد درگیری مستقیم با حزب الله شود؛ اما عربستان نقش تدارکاتی برای اسرائیل بازی کند؛ چراکه عربستان به دلیل بحران های سیاسی - اقتصادی در داخل و خارج احتمالاً از پتانسیل جنگ با حزب الله برخوردار نیست. ظاهراً چنین تقسیم کاری در جریان سفر کوشنر، داماد ترامپ به منطقه اتخاذ شده است.

به گزارش آران نیوز: وقتی سعد حریری در سفری ناگهانی به عربستان رفت بسیاری تصور می کردند که این سفر هم مانند سفرهای قبلی اوست؛ چه، این اولین باری نبود که حریری به عربستان می رفت. اما وقتی در عربستان استعفای خود را اعلام کرد شایعات و بدبینی ها افزایش یافت. بسیاری می گفتند حریری بر خلاف میلش در عربستان حبس شده است.

«آن برنارد» و «دیوید هالفینگر» در گزارش ۱۰ نوامبر در نیویورک تایمز به نقل از تحلیلگران در منطقه می نویسند که فضای منطقه ترکیبی تناقض آلود و شکننده دارد و این ترکیبات با هم در ارتباط هستند: جوانی ۳۲ ساله در عربستان به تار و مار مخالفان در داخل روی آورده است؛ دولت ترامپ با سیاست های سعودی همگرایی دارد؛ اسرائیل تمایل به جنگ با حزب الله دارد. بر این اساس، برخی تحلیلگران اوضاع لبنان را به دو دوره پیش و پس از حریری تقسیم می کنند.

لبنان پیش از استعفای حریری: لبنان در دوران حریری دورانی از ثبات را از سر می گذراند. او در سال ۲۰۱۶ به نخست وزیری لبنان برگزیده شد تا خلا قدرت در این کشور پر شود. «رابرت مالی»، هماهنگ کننده کاخ سفید در امور خاورمیانه، شمال آفریقا و خلیج فارس در دوران او با ما و از دست اندرکاران گروه بین المللی بحران، در تحلیلی برای «داتلانتیک» معتقد است زمانی که حریری بر سر کار بود این دیدگاه به بیرون ارسال می شد که لبنان می تواند به همزیستی مسالمت آمیز برسد. در واقع، این همزیستی میان متحدان عربستان و متحدان ایران بود چراکه کاهش نسبی تنش میان ایران و عربستان تاثیر خود را بر فضای لبنان بر جا گذاشت؛ به گونه ای که بسیاری امیدوار بودند این الگو به سایر حوزه های تنش زا هم کشیده شود. به قدرت رسیدن حریری این گمانه را تقویت کرده بود که به دنبال کاهش تنش میان ایران و عربستان، همزیستی میان حزب الله و متحدان عربستان نیز میسر است. استعفای او در عربستان اما اکنون این فرضیه را منسوخ کرده و ظاهر امر نشان می دهد که احتمالاً این همزیستی دچار فرسایش و بحران شود.

لبنان پس از استعفای حریری: در فضای پس از استعفا لبنان آبستن بحران خواهد شد. «مالی» می نویسد لبنان همواره آینه تمام نمای خاورمیانه بوده است. در فضای «پسا استعفا» احتمال دارد لبنان بار دیگر به محل جنگ های نیابتی و کشمکش های دوره ای میان قدرت های منطقه ای تبدیل شود. با این حال، در دوران پس از حریری باید به چند متغیر مهم توجه کرد:

الف) حزب الله دست برتر دارد: «حنین قدار»، تحلیلگر موسسه واشنگتن برای خاور نزدیک، بر این باور است که اگرچه دلایل واقعی استعفای حریری ناشناخته است اما یک نکته این است که او اندکی پس از سفر یکی از مقام های ایرانی، لبنان را ترک کرد. خواه این ترک اتفاقی باشد یا هدفمند اما این احتمال هم مطرح شده که او با فشار سعودی مجبور به ترک لبنان و استعفا شده باشد. در این فضا، محتمل است که حزب الله دست برتر داشته باشد. با این حال، بحران لبنان در دوران پس از حریری از زبان عادل الجبیر به روشنی ترسیم شده است: «یک موشک ایرانی، پرتاب شده از سوی انصارالله، از سرزمین های تحت اشغال حوثی ها در یمن.» حنین قدار معتقد است حقیقت در پس این استعفا و حادثه موشکی یمن این است که ممکن است حزب الله دست برتر یافته و بتواند دستور کار خود را پی گیرد. این نویسنده به چند سناریو معتقد است:

۱- براساس قانون اساسی، رئیس جمهور عون ممکن است خواستار برگزاری انتخابات پارلمانی برای انتخاب نخست وزیر شود. براساس مواضع اخیر عون، او احتمالاً استعفای حریری را نخواهد پذیرفت تا زمانی که او به لبنان بازگردد و انگیزه های استعفای خود را توضیح دهد. با این حال، لبنان باز هم با خلا در پست نخست وزیری روبه رو خواهد شد و بی ثباتی های امنیتی، اقتصادی و... ممکن است این کشور را به سوی بحران های جدی سوق دهد.

۲- اگر این خلا ادامه داشته باشد، حزب الله ممکن است به رئیس جمهوری فشار آورد تا نخست وزیر بعدی برگزیده شود. براساس قانون اساسی، او باید از اهل سنت باشد. اما این هم دشواری های خود را دارد: اول، اگر تا می ۲۰۱۸ که قرار است انتخابات پارلمانی برگزار شود فشارهای بین المللی بر حزب الله بیشتر شود، برای هر رهبر سنی که انتخاب شود دشوار خواهد شد که به دولت حزب الله ملحق شود. دوم، این گروه احتمالاً از حد نصاب لازم برای پارلمان بعدی برخوردار نخواهد شد تا نخست وزیر جدید را برگزیند؛ در واقع، هیچ حزبی ممکن است از این حد نصاب لازم برخوردار نباشد. حنین قدار حتی پا فراتر گذاشته و می نویسد: «برخی می ترسند که حزب الله این حد نصاب را برای خود تضمین کند.» اما این دوره فترت دشوار خواهد بود.

۳- در مورد انتخابات باید گفت که دستیابی به توافق بر سر جزئیات میان تمام طرف ها دشوار است. بنابراین، وضع موجود و اضطرار شرایط می طلبد که انتخابات سر موعد مقرر برگزار شود. اما استعفای حریری با آن لحن تند و تیز، ممکن است موجب تعویق یا شاید فشارهای داخلی و خارجی ممکن است موجب تغییر در «قانون انتخابات تناسبی» شود.

حریری البته به این قانون وفادار بود؛ چراکه ثبات لبنان را مهم تر از هر چیزی می دانست اگرچه می دانست که این تغییرات ممکن است پیروزی حزب الله را در ماه می آینده رقم زند. اکنون که اولویت های حریری تغییر کرده و او استعفا داده، این قانون جدید و

برنامه زمان‌بندی شده انتخاباتی دیگر مشخص نیست.

۴- استعفای حریری حتی بر مواردی که از سوی کابینه تصویب شده هم تأثیر می‌گذارد از جمله موارد مربوط به قانون نفت و گاز، اکتشافات فراساحلی و بودجه ملی جدید که برای اولین بار پس از ۱۲ سال مصوب شده است. این اتفاق می‌تواند موجب ترس شرکت‌های خارجی شود زیرا آنها برای سرمایه‌گذاری نیاز به اعتماد دارند. این مشکلات با احتمال مداخله رقبای منطقه‌ای می‌تواند لبنان را به سوی بحران سیاسی و اقتصادی دیگری هدایت کند.

۵- خواه حزب‌الله این خلأ را تا انتخابات بپذیرد یا خیر اما خواهد کوشید تا کنترل خود بر لبنان را در بحبوحه این بحران‌ها بیشتر کند. این به دشمنان این گروه مجوز دخالت‌ها و بحران‌سازی‌های بیشتر را می‌دهد. به هر حال، شواهد نشان می‌دهد که انتخابات در موعد مقرر احتمالاً برگزار نشود مگر اینکه جامعه بین‌المللی یکصدا مانع هرج‌ومرج و بحران در این کشور شود.

ب) بازی اسرائیل در صفحه شطرنج عربستان: «برنارد- هالیفینگر» گزارشگر نیویورک تایمز نیز سناریوهای دیگری را مطرح می‌کند. آنان بر این باورند که در کاخ سفید صدایی واحد در مورد قضایای لبنان عربستان شنیده نمی‌شود. اگرچه ترامپ به حمایت از عربستان روی آورده و اعلام کرده که «به ملک سلمان و ولیعهد اعتماد دارد و آنها می‌دانند چه می‌کنند» اما رکس تیلرسون، وزیر خارجه، اعلام کرده که هیچ طرفی نباید از لبنان به مثابه میدانی برای جنگ‌های نیابتی یا هر عملی استفاده کند که موجب بی‌ثباتی در این کشور شود. نباید از سفر جرد کوشنر، داماد و مشاور ترامپ، به عربستان و اسرائیل غفلت کرد. اگرچه هدف رسمی از این سفر بهبود صلح میان فلسطین- اسرائیل عنوان شده اما برخی کارشناسان نسبت به این سفر تردید دارند. نویسندگان نیویورک تایمز بر این باورند که کسی انتظار درگیری مستقیم میان عربستان و ایران را ندارد. اما احتمالی که مطرح شده و دبیر کل حزب‌الله هم به آن اشاره کرده این است که ممکن است عربستان شرایط را برای ورود اسرائیل به جنگ علیه حزب‌الله فراهم سازد.

«برنارد- هالیفینگر» می‌نویسد که ممکن است اسرائیل وارد صفحه شطرنج عربستان شود به این معنا که اسرائیل وارد درگیری مستقیم با حزب‌الله در لبنان شود اما دولت عربستان نقش لجستیک و تدارکاتی برای اسرائیل بازی کند چراکه عربستان به دلیل بحران‌های سیاسی- اقتصادی در داخل و خارج احتمالاً از پتانسیل جنگ با حزب‌الله برخوردار نباشد. «اوفر زالزبرگ»، تحلیلگر گروه بین‌المللی بحران مستقر در اسرائیل، معتقد است که «کسانی در منطقه هستند که مایلند اسرائیل وارد جنگ با حزب‌الله شود و نیروهای اسرائیل وارد جنگی شوند که سعودی باعث و بانی آن است.»

اما در اسرائیل هم کسانی هستند که بی‌میل به جنگ در لبنان نیستند. برخی جنگ‌طلبان اسرائیلی بر این باورند که حزب‌الله در مرزهای اسرائیل یک زرادخانه نظامی بر پا کرده و در سوریه حضور دارد. این گروه بر این باورند که اساساً نباید یک گروه دایره نفوذ از لبنان به سوریه و بلندی‌های جولان کشیده شود. جبهه اسرائیل- سعودی در یک نکته اشتراک نظر دارند: قطع نفوذ ایران در خاورمیانه (عراق، لبنان و سوریه). بر همین اساس، واکنش خصمانه سعودی نسبت به ایران در تل‌آویو طنین‌انداز است. «برنارد- هالیفینگر» می‌نویسد نتانیاهو ایران را جدی‌ترین دشمن خود می‌شمارد و معتقد است برنامه هسته‌ای ایران و مسیر تهران-بغداد-دمشق-بیروت خطری برای ثبات منطقه است. با این حال، در اسرائیل برخی از این می‌ترسند که ممکن است عربستان، اسرائیل را وارد جنگی کند که تل‌آویو خواهان آن نیست. دانیل شاپیرو، سفیر سابق آمریکا در اسرائیل، گفته بود که عربستان اهدافی را دنبال می‌کند که از سطح کفایت و توانمندی این کشور خارج است. اگرچه او و برخی دیگر از کارشناسان به اسرائیل در مورد ورود به جنگ هشدار داده‌اند و در اسرائیل نیز صداهای ضدجنگ شنیده می‌شود اما همین شاپیرو می‌افزاید: «اگرچه اسرائیل احتیاط به خرج می‌دهد اما محمد بن سلمان برای آغاز تقابل ناشکیباست.»

پل آدامز، گزارشگر دیپلماتیک بی‌بی سی جهانی، می‌نویسد: «بگذارید صریح بگویم. اگر قرار باشد ایران و عربستان وارد جنگ بشوند فاجعه بار خواهد بود اما هیچ‌کسی واقعاً گمان نمی‌کند که این اتفاق روی خواهد داد. اما این کشورها قطعاً نزاع دارند و در سراسر منطقه از طریق نیروهای اقماری خود با هم رویارو شده و حتی نبرد می‌کنند.» او می‌نویسد: «این ظن وجود دارد که عربستان برای ایجاد یک رویارویی با حزب‌الله تلاش می‌کند تا اقتدار این گروه و نفوذ ایران را تضعیف کند. اگر چنین باشد، این زمینه خطرناکی است و می‌تواند در این جنگ سرد بین عربستان و ایران یک جبهه کاملاً جدید در لبنان بگشاید.»

با تمام این تفصیلات، گزارشگران نیویورک تایمز می‌نویسند اگرچه استعفای حریری بهانه خوبی به دست ریاض- تل‌آویو برای برخی تصفیه حساب‌های سیاسی می‌دهد اما نشانه‌هایی از آماده‌سازی جنگی در اسرائیل ظاهراً به چشم نمی‌خورد. نتانیاهو هم هیچ نشانه‌ای بروز نداده دال بر اینکه جنگ قریب‌الوقوع است. با این حال، تصمیم‌گیران جنگی در اسرائیل پیش‌بینی می‌کنند که جنگ با حزب‌الله فاجعه بار خواهد بود. آنها معتقدند این جنگ بر خلاف سال ۲۰۰۶ طولانی‌تر خواهد شد چراکه حزب‌الله هم اکنون ۱۲۰ هزار راکت و موشک دارد و براساس تخمین‌های اسرائیل، این مقدار موشک کافی است تا دفاع موشکی این رژیم را از کار بیندازد. بسیاری از این موشک‌ها دارای برد بلند بوده و می‌تواند به راحتی تل‌آویو، سکوه‌های گازی، فرودگاه بن‌گورین و ساختمان‌های مهم را هدف گیرد.

«برنارد- هالیفینگر» همچنین می‌افزاید عربستان ممکن است با این استدلال اسرائیل را روانه جنگ با لبنان کند که اول، فضای سیاسی این کشور با فقدان حریری بی‌ثبات شده است. دوم، حزب‌الله به دلیل حضور در سوریه توانمندی مالی و نظامی خود را از دست داده است. این گروه مجبور است یا به زخمی‌ها و خانواده‌های مبارزانش رسیدگی کند یا اینکه به جای آنها نیروهای تازه نفس به سوریه بفرستد. این استدلال از سوی «گیورا الیاند»، سرلشکر بازنشسته اسرائیلی و رئیس سابق شورای امنیت ملی اسرائیل، هم مطرح شده است. این مقام اسرائیلی می‌گوید: «حزب‌الله دچار یک بحران اقتصادی شدید شده است. هر چه منابع

مالی این گروه بیشتر آب برود و این گروه بیشتر تضعیف شود، وابستگی اش به ایران بیشتر می‌شود.» چنین است که مخالفان حزب الله می‌کوشند از این وضعیت استفاده کرده و از توان حزب الله بکاهند. گزارشگران نیویورک تایمز می‌نویسند: «سیدحسن نصرالله روز جمعه در سخنرانی خود اعلام کرد که جنگ در سوریه تقریباً تمام شده است. اگر می‌خواهید حزب الله را وادار به ترک سوریه کنید باید بگوییم که ما به هدف مان رسیده‌ایم.» با این حال، هنوز تردید در طرف اسرائیلی برای گشودن جبهه نبرد در لبنان وجود دارد.